

BÀN NGANG

MẸ LÀ MẸ CỦA CON

Già Hoang

TÁN

ĐỌC

Chân ướt chân ráo đặt trên đất Mỹ, qua điện con lai, da chưa kịp nhà nắng thì mẹ em lâm trọng bệnh, ung thư vú trong thời kỳ lây lan, ngay y học Mỹ vào bậc nhất thế giới cũng đành bó tay.

Mang tiếng là con lai nhưng một câu tiếng Mỹ không thông ngoài “yes” or “no” – “gật” hay “lắc” do cảm nhận trên nét mặt người đối diện. Vì vậy mẹ em tức thời gửi em tới trường để nhờ nhét tiếng “cha đẻ”. Chẳng được bao ngày thì em phải bỏ lớp vì không thể bỏ mẹ bơ lọi một mình trong bệnh viện.

Qua bao lần ra vô nhà thương nào X-ray, hoá chất trị liệu nhất là blood test mỗi sáng sớm của y tá thì không sao em quên được. Riết rồi ven, mạch của mẹ em teo đét đi, kim chích cả giờ không lấy được giọt máu nào, lòng em đau như dao cắt. Mẹ em chỉ còn như xác ve, mái tóc huyền khi xưa đã từ già mẹ em không một lời vĩnh biệt, để lại cái sợ dờn nhẩn thín với hốc mắt sâu hoắm. Có những lúc mẹ em mửa ra mật xanh, mật vàng, cả máu nữa, con bệnh nó hành hạ mẹ như vậy hỏi ai mà chịu nổi, mẹ em phải kêu lên:

- *Cho tôi chết đi còn hơn, tôi không còn muốn sống như vậy nữa.*

Lòng em tan nát, hết thút thít, lại òa lên khóc, ôm mẹ mà rằng:

- *Mẹ cố chịu đựng để sống với con chứ, mẹ có mệnh hệ nào thì còn biết nương tựa vào ai?*

Thế rồi cả hai mẹ con cùng khóc to hơn.

Tuy bác sĩ cho em biết riêng rằng sự sống của mẹ em chỉ tính

bằng giây, phút nhưng đôi khi tia hy vọng của em cũng lóe lên như giọt nắng cuối đường hầm, để đỡ dành mẹ em húp những muỗng cháo gà nóng, thơm hành ngò tự tay em nấu từ nhà mang đến, thay vào khay cơm với món khoai tây nghiền bứ họng cùng miếng thịt bò hầm bả bà bà, mẹ ăn cháo ra chiều ưng ý lắm, và nét mặt tươi lên đôi chút.

Em ở bên mẹ ngày đêm trừ vài giờ về nhà tắm rửa và nấu vội tí đồ ăn cho mẹ. Cái ghế bành đêm kéo ra làm giường ngủ sát bên mẹ những đêm khuya tĩnh lặng em theo dõi từng hơi thở, nhịp tim của mẹ cùng tiếng rên nho nhỏ. Máy móc kiểm soát tất cả sự sống của mẹ, thiếu vắng những sự kiện đó làm em hoảng hốt ngồi bật dậy đặt tay lên ngực mẹ, lên trán, hơi ấm làm em an lòng và trở về vị trí cũ. Căn phòng này là nhà của em, có tivi, có sách báo Mỹ tuy không đọc được thì em coi hình. Để tiết kiệm thì giờ nấu ngày ba bữa, em ăn thừa của mẹ, với em quả là những bữa cơm ngon và đầy bổ dưỡng, nào sữa tươi, nước cam, táo, súp, thịt gà, bò, trứng v.v... cam, táo, chuối tráng miệng.

Mẹ vì bệnh làm gì còn vị giác để thưởng thức. Ở quê nhà cho dù giàu đến mấy chưa chắc đã được hưởng đầy đủ như vậy huống chi mẹ con em. Tội nghiệp cho dân mình khi ốm đau, thủ tục đầu tiên là những bao thơ đầy cộm lót đệm từ trên xuống dưới mới được một góc giường, chia xẻ với bạn đồng bệnh, năm trở đầu đuôi còn người nuôi bệnh thì cứ việc trái manh chiếu xuống khe hẹp giữa hai giường sắt,

nó vô tư, lạnh lùng chẳng quan tâm đến tiếng quạt phi phạch khua đàn muỗi đói đang đi kiếm mồi trong đêm hè. Cẩm dù được nửa cái giường trong nhà thương thí, gọi nôm na là nhà thương binh dân quả hạnh phúc cho con bệnh, còn gì để mà kêu ca.

Ở đây mẹ em chẳng có đồng xu dính túi mà lần đầu đưa mẹ tới bệnh viện em không hề thắc mắc “công” (thí) hay “tư”, chỉ thấy rằng mình vừa bước vào một khách sạn không lồ năm sao, sạch sẽ, thơm tho, mọi người tấp nập cho dù trắng, đen hay vàng thấy đều chào nhau, thân, sơ hay chưa bao giờ quen biết, trên môi luôn nở một nụ cười! Ôi họ lịch sự và vui vẻ quá, quả không hổ thẹn danh từ “văn minh” trên thế giới.

Bắt tay vào việc, từ lao công cho đến bác sĩ thấy đều nhã nhặn, nhẹ nhàng, không chút hách si xằng, làm cho mẹ con em cảm thấy rất an tâm, bình an vô sự. Cách thức chữa trị thấy đều được giải thích kỹ càng và không quên lấy ý kiến của con bệnh hoặc thân nhân. Bí tiếng Anh như mẹ con em cũng sẵn sàng có người thông dịch, thật chu đáo hết chỗ nói.

“Luong y như từ mẫu là như thế đấy.”

Được săn sóc, chữa trị rất tận tình nhưng rồi mẹ em cũng không thoát khỏi được bàn tay tạo hóa.

Buổi sáng sớm hôm ấy, mẹ em như khô hẳn, ra đầu cho em giúp bà tựa lưng vào thành giường rồi thì thào:

- *Mẹ biết là mẹ không còn ở lại với con lâu nữa, hãy lắng nghe mẹ dạy.*

Em òa lên khóc và dẩy dẩy đẩy:

- Mẹ sẽ khỏi bệnh, mẹ không thể chết được, mẹ sẽ ở mãi bên con.

Mẹ em xoa tay và lấy hết sức lực kể lẽ rành rẽ:

- Nín đi con, bây giờ không phải là lúc để con khóc, con hãy nghe mẹ: “Thuở tóc thề còn để ngang vai, tuổi ô mai ai lại không có bạn bè ở trường, ở lớp, bạn thì nhiều những thân nhất của mẹ là Thanh Thủy, thân đến nỗi mà có cây kem cũng cùng nhau thay phiên mút, con chấy cắn làm đôi, mày tao chi tở loạn xà ngẫu, cô nào lại không xây mộng dệt mơ. Mẹ thì rất giản dị và thực tế, bám sát với quan niệm cổ kính với đất Thần Kinh là nếu không làm vua làm quan gì thì cũng phải làm thầy thiên hạ đó là nghề gõ đầu trẻ, nghề giáo học. Cũng chẳng muốn làm công chức, thư ký xinh đẹp lơ ra lượn vào với thâm ý để quơ ông giám đốc hoặc giả kỹ sư, bác sĩ để lên chức bà kỹ, bà đốc cấp kỳ bởi:

“Đàn ông quan tất thì chầy,
Đàn bà quan tất nửa ngày nên quan.”

Cầu được ước thấy, mẹ đã thành cô giáo tỉnh lẻ sau hai năm su phạm. Mẹ được bổ vào Đà Nẵng nhận trường, nhận lớp. Trời lại cho thêm mẹ một mối tình con, chàng là học sinh ban tú tài, dong dỏng cao, thanh tao nếu không muốn nói là đẹp trai, hào hoa phong nhã. Sau khi đậu tú tài toàn phần, mộng làm sinh viên văn khoa chưa đạt thì nhận được giấy gọi nhập ngũ vị nước nhà trong cơn khói lửa:

“Chàng tuổi trẻ vốn giòng hào kiệt,
Xếp bút nghiên theo việc đao cung.”

(Xếp bút nghiên theo việc chiến binh.)

Thế là hai người phải xa nhau, em hậu phương, anh tiền tuyến. Mẹ vui với công việc gõ đầu trẻ của mẹ, lương hàng tháng dư nuôi thân, nếu cần kiệm với căn phòng thuê nhỏ nhỏ không xa trường mấy. Chiều hè năm ấy, nắng còn chứa chan bên song cửa, sau bữa cơm

vừa định ngồi đọc báo thì phải tiến ngay ra cửa bởi tiếng gõ dồn dập.

Cửa mở, nắng ào vào cùng với Thanh Thủy, người bạn thân đã xa nhau trên hai năm rồi. Chưa đủ thời gian để mừng để hỏi, chỉ thấy người bạn với dáng mệt mỏi, da trắng xanh tay ôm đứa nhỏ sơ sinh quần tả kín mít trao cho mẹ một cách vội vã:

- Bồng giúp tao con bé, tao phải chạy ngay ra chợ không họ đẹp tiệm mát.

Như cái máy, chìa tay ra ôm đứa nhỏ còn đang say ngủ, trong đầu bao nhiêu câu hỏi chưa được giải đáp. Việc trước tiên là đem vào buồng đặt nó cái đã. Như có linh tính, con bé cựa quậy, mẹ phải đóng cửa vì sợ mất giấc ngủ.

Nắng chiều đã tắt, màn đêm bao phủ mà con bạn vẫn chưa về. Lần ra nhà ngoài, tay bật điện mới thấy sau làn cửa khép một cái giỏ coi nào sữa ông thọ, bình thủy, bình sữa với núm vú cao su, mấy bộ áo sơ sinh và khúc vải trắng khoảng bốn năm thước cùng mảnh giấy viết vội:

“Con bỏ đấy.

Hãy khai sinh cho nó.

Bố J. B... tiểu bang ... Hoa Kỳ.”

Đọc xong những giòng chữ ấy mẹ đã thốt lên:

- Con quý sứ trời đánh thánh đâm này, mày muốn gì đấy? Mày về ngay đi không tao bót cổ mày chết nghe Thanh Thủy.

Cho dù có chửi rủa, có hăm dọa, có hú ba hồn bảy vía, con bạn vẫn biệt tăm bởi những lời đó nó lại là những lời rất thân thương khi đùa giỡn với nhau dưới mái trường cũ.

Thế rồi con bé khóc ré lên như đánh thức mẹ quay về với hiện tại, rung rinh mãi nó cũng không nín, chắc nó đói rồi, thế là mẹ phải đun nước, pha sữa cho con bú, bú cả nửa bình sữa mà con vẫn khóc, biết làm sao đây, chắc nó nhớ mẹ nó? Phải làm thế nào như mẹ nó làm khi mới lọt lòng?

Áp mặt con vào ngực mẹ, bàn tay nhỏ, bé tí mềm như tơ mon man trên vú thế là con nín khóc và rồi hai mẹ con cùng chìm vào giấc ngủ dài say sưa an bình.

Ngày kế tiếp, bú no rồi, ru hết hơi nào:

“Cái có mày đi ăn đêm,

Đậu phải canh mềm lộn cổ xuống ao.”

Rồi:

“Con ơi muốn nên thân người,
Lắng tai nghe lấy những lời mẹ cha.”

Có bao nhiêu vốn liếng ca dao, bài hát mẹ lòi ra hết cũng không làm con nín, thế là mẹ lại phải áp miệng con vào vú mẹ, lại lũng thay con ngủ tức thì, có lẽ con cần hơi ấm của mẹ hơn cả bình sữa bò với núm vú cao su cứng ngắt.

Ai đã từng nuôi trẻ mới cảm nhận được mùi thơm đặc biệt của trẻ. Hơi của mẹ và hơi của trẻ thơ đã quyện lấy nhau như sáp ong.

Đợi mãi Thanh Thủy chẳng trở về mẹ đành phải đi làm giấy khai sanh cho con đặt tên Thủy Tiên, con là bông hoa tinh khiết nở đúng ngày xuân tùy theo bàn tay khéo léo của nghệ nhân săn sóc, cắt tỉa; còn tên bố mẹ khai: vô danh.

Mấy tháng hè trời nhanh, ngày tự trường gần kề, mẹ phải làm sao đây, không lẽ vừa điu còn vừa dạy học, thế là mẹ quyết định bỏ trường bỏ lớp. Có bao nhiêu vốn liếng dành dụm từ hai năm qua mẹ sang một cái sạp bán hàng tạp hoá ở chợ Hàn mẹ mới vừa nuôi con vừa kiêm kế sinh nhai qua ngày mà thôi. Cái nôi mây sách tay là cái giường êm ấm của con bên mẹ suốt buổi chợ, suốt ngày, suốt tháng. Con khỏe mạnh ít đau ốm là mẹ mừng. Tuy bận bịu với con, với cuộc sống mẹ nào quên được mối tình đầu đời hiện đang ngàn trùng xa cách, chưa nhận được thư trả lời đã viết tiếp thơ khác rồi. Những tiếng lành đồn gần mà tiếng dữ lại đồn xa, thư đi thì nhiều mà hỏi âm chẳng thấy. Chính con đã trảm vào nỗi trống vắng, vô vọng

của mẹ, mẹ vui bên con trẻ, mẹ lo khi con trái nằng trờ giờ, mỗi khi mọc thêm cái răng là con sốt rồi đi tướt, có khi cả đêm mẹ chỉ chớp mắt được vài giờ đồng hồ thế thì còn khắc nào để than mây trách gió. Chính con đã cho mẹ thiên chức “làm mẹ”, mẹ sướng như tiên là đã không phải mang nặng đẻ đau mà lại có con?

Con lên sáu tuổi con phải đi học, con không thể nào đèo đèo theo mẹ nơi đầu đường xó chợ. Nghe nói được đến trường còn mừng lắm nhưng sau buổi học đầu tiên khi đón con về nhà, nét mặt con chù ụ:

- Con không muốn ngày mai đi học nữa vì tụi nó xúm lại trêu con: “Ồi cái thứ gì đen xì, sệt nó ra đi chị em ơi! Đừng chơi với nó, tóc gì mà quăn như nùi rơm rửa chén trông thấy ghê, môi như con đĩa trâu v.v... và v.v...”

Mẹ dỗ, an ủi, giải thích thế mấy con cũng nhất định không đi học.

Mẹ sực nhớ hồi còn năm tuổi con cứ ước mơ có một con búp bê, thế là mẹ lén con chạy ra chợ trời nơi đó thường bán những quần áo, đồ chơi cũ của Mỹ phế thải. Đi từ đầu đến cuối đây chỉ thấy mấy con búp bê đen không ai mua, nằm chổng gọng góc sạp, mẹ lựa một con mới nhất trong đám, hi hửng trả tiền, mang về nhà cho con:

- Mẹ có cái này hay lắm, nếu con hứa mai đi học mẹ sẽ cho.

Con bé sáng mắt lên và hấp tấp:

- Cái gì hả mẹ?
Mở vội cái túi nylon và đưa cho con con búp bê mà con hằng mong ước, mẹ tưởng con phải vui lắm nhưng con sa sầm nét mặt mà rằng:
- Con búp bê gì mà đen và xấu như quỷ, con không thích, con ghét nó lắm, con không đi học đâu.

Thế là con đem gói quà vứt vào xó nhà và khóc thút thít, mẹ chẳng hiểu con khóc vì con búp bê hay khóc vì phải đi học? Điều này cho mẹ hiểu rằng con và con búp bê

nào có khác gì nhau, cùng một hình dạng mà con còn ghét nó hỏi rằng bạn cùng lớp không chơi và hắt hủi con cũng không phải là quá đáng.

Cảm thông với con, mẹ không bắt con đi học nữa, thế là mẹ đành phải mở một lớp bình dân giáo dục hàng tối sau khi tan chợ; một thầy, một trò chứ mẹ không nỡ để con mù chữ được.

Già Hoang

CHUYỆN CƯỜI RA NƯỚC MẮT

● * * * * *

Trưởng tàu cũng hỏi:

- Giấy chứng nhận tàn tật của anh đâu?

Người đàn ông đứng tuổi trả lời là anh không có giấy chứng nhận tàn tật, sau đó anh cũng cho trưởng tàu xem nửa bàn chân của mình. Trưởng tàu ngay đến nhìn cũng không thềm nhìn, cứ nhất quyết nói:

- Chúng tôi chỉ xem giấy chứng nhận, không xem người. Có giấy chứng nhận tàn tật chính là người tàn tật, có giấy chứng nhận tàn tật mới được hưởng chế độ ưu đãi về người tàn tật. Anh mau mau mua vé bổ sung.

Người đứng tuổi bỗng thẫn thờ. Anh lục khắp lượt các túi trên người và hành lý, chỉ có hơn 50 ngàn đồng, hoàn toàn không đủ mua vé bổ sung. Anh nhăn nhó và nói với trưởng tàu như khóc:

- Sau khi bàn chân tôi bị máy cán đứt một nửa, không bao giờ còn đi làm được nữa. Không có tiền, ngay đến về quê cũng không về nổi. Nửa vé này cũng do bà con đồng hương góp mỗi người một ít để mua giùm, xin ông mở lượng hải hà, giờ cao đánh khế, mong bàn tay cao quý, tha cho tôi.

Trưởng tàu nói kiên quyết:

- Không được.

Thừa dịp, cô soát vé nói với Trưởng tàu:

- Bắt anh ta lên đầu tàu xúc than, coi như làm lao động nghĩa vụ.

Nghĩ một lát, trưởng tàu đồng ý:

- Cũng được.

Một “đồng chí lão thành” ngồi đối diện với người đàn ông đứng tuổi tỏ ra chướng tai gai mắt, đứng phắt lên nhìn chăm chăm vào mắt vị trưởng tàu, hỏi:

- Anh có phải đàn ông không?

Vị trưởng tàu không hiểu, hỏi lại:

- Chuyện này có liên quan gì đến tôi có là đàn ông hay không?

- Anh hãy trả lời tôi, anh có phải đàn ông hay không?

- Đương nhiên tôi là đàn ông!

- Anh dùng cái gì để chứng minh anh là đàn ông? Anh đưa giấy chứng nhận đàn ông của mình cho mọi người xem xem?

Mọi người chung quanh cười rộ lên. Thừ người ra một lát, vị trưởng tàu nói:

- Một người đàn ông to lớn như tôi đang đứng đây, lẽ nào lại là đàn ông giả?

“Đồng chí lão thành” lắc lắc đầu, nói:

- Tôi cũng giống anh chị, chỉ xem chứng từ, không xem người, có giấy chứng nhận đàn ông sẽ là đàn ông, không có giấy chứng nhận đàn ông không phải đàn ông.

Vị trưởng tàu tịt ngóp, ngay một lúc không biết ứng phó ra sao. Cô soát vé đứng ra giải vây cho Trưởng tàu. Cô nói với đồng chí lão thành:

- Tôi không phải đàn ông, có chuyện gì ông cứ nói với tôi.

Đồng chí lão thành chỉ vào mặt chị ta, nói thẳng thừng:

- Cô hoàn toàn không phải người!

Cô soát vé bỗng nói con tam bành, nói the the:

- Ông ăn nói sạch sẽ một chút. Tôi không là người thì là gì?

Đồng chí lão thành vẫn bình tĩnh, cười ranh mãnh, ông nói:

- Cô là người ư? Có đưa giấy chứng nhận “người” của cô ra xem nào...

Mọi hành khách chung quanh lại cười ồm lên một lần nữa. Chỉ có một người không cười. Đó là người đàn ông trung niên bị cụt chân. Anh cứ nhìn trân trân vào mọi thứ trước mặt. Không biết tự bao giờ, mắt anh đắm lệt, không rõ anh tủi thân, xúc động, hay thù hận.

